

1944-1983

1947

„Revista Literară”. „săptăminal de poezie, proză și critică” fiindcă de trei ani (în 8 pagini), anunță, la 21 decembrie, că își încetează apariția și cere colaboratorilor ca „de azi înainte să trimeată materialul pe adresa noii reviste, „Flacăra”, care apare la 4 ianuarie 1948”.

Fac o vizită la redacție, ca să întreb ce s-a întâmplat. Ambianța e cenușie. „O să fie bine” — zice, veșnic zimbitor, Marcel Breslașu. „Asta e situația” — mă lămurește și Vladimir Colin, care rupe nervos hîrtii. Tehnicianul redacției îmi explică, în chițimia lui, la ureche, că „e ordin de sus, nici nu s-a discutat cu cei de fac gazeta”, dar că „mai toți vom fi angajați ai noii reviste”. Aici își și oprește destăinuirile, cu atât mai mult cu cit — își amintește — „tu ești doar colaborator și nu trebuie să știi decît esențialul, adică ce s-a publicat în presă”.

Pe ultima pagină e lista celor ce au colaborat, timp de trei ani, la publicație. Despre teatru (direct ori tangențial, mai des sau ocazional) au scris Aurel Baranga, Tudor Mușatescu, Geo Dumitrescu, Victor Eftimiu, Mihnea Gheorghiu, Alecu Popovici, Al. Șahighian, Florin Tornea, Ion Marin Sadoveanu, Mihail Sebastian, Simion Alterescu, Lucia Demetrius, B. Elvin, Al. Kirișescu, V. Mîndra, Mihail Raicu, Camil Petrescu, Mihail Davidoglu și subscălitul.

1956

Primesc o invitație de la Sfatul popular al Capitalei, Secțiunea culturală. Serviciul artistic (Director : Grigore Daia, Șef Serviciu : Rechler Paulian), la ședința de constituire a Colectivului artistic de pe lângă Sfat.

Ne-am reunit vreo patruzeci de persoane. Ni s-a spus că vom ajuta la conducerea treburilor artistice în municipiu și ni s-a urat succes.

Pe urmă nu ne-am mai întrunit niciodată.

1958

Eusebiu Camilar se plimbă agale prin parc. Il salut, îmi zimbește, se oprește, îmi strînge mina.

Mă întrebă :

— Te mai duci pe la teatru ?

— Da, domnule Camilar.

Tace. Tac și eu. Ne zimbim lung.

— Mergi și la Teatrul Armatei ?

— Da. Adesea.

Iar ne mai zimbim o vreme.

— Scriu o piesă pentru ei.

— Se va numi ?

— Conștiința. E despre viața unui medic.

— Aha...

— De țară.

— Așa.

Și ne despărțim, cu același suris cordial dintotdeauna.

În Măsură pentru măsură, la Cluj (regia. Marietta Sadova), cel mai bun interpret e Călin P. Florian, actor cu un glas bine timbrat, adinc, și o frumoasă postură scenică în rolul lui Angelo.

1959

Cei 75 de ani ai artistului emerit Gheorghe Ciprian coincid, la sfârșit de mai, cu 50 de ani de fructuoasă activitate actoricească.

Ca actor, vreme de jumătate de veac, Gh. Ciprian a creat numeroase personaje: Rogojin din *Idiotul*, după Dostoievski, Lacheul din *Domnișoara Iulia* de Strindberg, personaje shakespearice — Cassius, *Macbeth*, *Richard al III-lea*, Iulius Cezar sau, mai recent, contele de Kent, *Krogstad* sau *Gregers Werle* din repertoriul ibsenian, Șbill și *Andrei Pietraru*, *Akim* din *Puterea întunericului* sau *Poznicev* din *Sonata Kreutzer*, *Anton Nastai* din *Minerii*, *Rabai* din *Judecata focului* și multe altele.

Ca autor al citorva lucrări dramatice mai mult sau mai puțin izbutite, Gheorghe Ciprian rămâne în primul rînd poetul Omului cu mîrtoaga și al Capului de rățoi. După mai bine de 30 de ani de la premieră, piesa *Om* cu mîrtoaga găsește și azi audiență în rîndurile spectatorilor, prin mesajul ei de omenie.

1965

O comedioară cu iz estival — povestioară adulterină de oarecare voic-bună, *Ulise* și coincidențele de G. Dumbrăveanu și *Mircea Șeptilici* — e preluată de Teatrul Giulești de la Teatrul din Pitești. În programul de sală, pretențiosul și asprul nostru coleg Radu Popescu crede a descoperi o filiație *Shakespeare-Molière-Matei Millo* — și autorii piesuței.

Din Finlanda mi se scrie că *Radio Helsinki* a transmis, „în bune condițiuni artistice”, *Gaițele* de Al. Kirîțescu, în regia lui *Ero Leveluoma*.

La Constanța debutează ca dramaturg scriitorul *Corneliu Leu*. Piesa se numește *A doua dragoste*.

Critic cu vehemență, într-o notă, faptul că sint vreo 12 premiere în țară tu piesa *Opt femei* de *Robert Thomas* (pe lângă alte trei piese — și ele multiplicată pe zeci de scene — ale aceluiași industriaș).

Teatrul din Sîntu Gheorghe îmi trimite o scrisoare prin care declară că a scos din repertoriu lucrarea cu pricina, deoarece, „după o analiză făcută în colectiv”, s-a ajuns la concluzia că e „neavenită”. Va fi înlocuită cu o comedie originală „din care avem destule”.

Mihail Raicu se supără că spectacolul cu drama *Vlaicu-Vodă* pus în scenă de el la Brașov (nerealizat) a fost amendat critic și mă întreabă, politicos cordial: „Cînd veți deveni și dumneavoastră, criticii, serioși?” „Ori de cite ori reușiți în ceea ce faceți — îi spun — ne declarați serioși. Prin urmare, aceasta ar fi o soluție și pentru noi...” „E o răstălmăcire” — îmi spune, zîmbind.

Premiera pe țară a comediei lui *Baranga* Sîntu Mitică *Blajinu* are loc nu la *Blicurești*, ci la *Petroșani*, în regia *Mariettei Sadova*.

Ecaterina Oproiu, suavă, splendidă, lucidă, intră, ușor, în biblioteca revistei „*Contemporanul*”, îmi spune, cu voce mică: „Aș vrea să te rog ceva” și-mi dă o piesă de teatru pe a cărei copertă scrie *Nu sint Turnul Eiffel*. „Te rog mult s-o citești și să-mi spui ce crezi.” „*Dumneata, dramaturg? Mă bucur. Te salut la intrarea în domeniu!*” „*Încă nu. După lectură. Eventual. O să apară în «Teatrul» din februarie. Dar aș dori s-o citești înainte.*”

O citeșc cu plăcere, în două zile.

Voi formula și rezerve. Una, cel puțin, e acceptată de autoare.

Piesa e originală, cu o scrîtură inconfundabilă, cu eroi tineri autentici și cu o problematică actuală, realmente actuală. Și, mai ales, de o poezie — ciudat! — virilă, cu inserții sarcastice.

Sîntem invitați la viziunea filmului „documentar-artistic” *Ultimul rol*, închinat lui *George Vraca* și mai cu seamă creației sale în *Richard al III-lea*. Scenariul e scris de *Gheorghe Tomozei*; regizor e *Mircea Iva*.

Amintirea, prea proaspătă, a dispariției artistului face filmul dureros.

La Studioul Teatrului „*Nottara*”, *Romulus Vulpesu* ne vorbește, scînteietor, despre *Oswaldo Dragûn*, căruia i-a tradus Trei povestiri ce merită a fi povestite (de fapt, autorul a scris cinci), împănîndu-le cu versuri sud-americeane. La un moment dat sare din sală pe scenă, băiețește, și, după ce-și termină expozeul, dispăre în culise.

Spectacolul e montat de *Andrei Șerban* ca un exercițiu studentesc („într-o formulă agitatorică — îmi precizează regizorul — cit se poate de populară”).

1983

Salut rubrica nou înființată de revista „Teatrul”, „Cronica cronicii teatrale”, exprîm însă și unele rezerve ; sînt dezamăgît mai ales de cota scăzută la care se discută cronicile altora și, evident, de modul superficial, neglijent, în care sînt citite. O atare indeletnicire, de magistratură superioară pe întreaga suprafață a domeniului, propunîndu-și să orienteze, să sancționeze, să îndrepte, cere evaluări în lumina unor criterii, pe baza unor concepte, nu doar vinătoare de cuvînte improprii și de propoziții care se contrazic, deși, firește, nici această operație nu e chiar lipsită de oportunitate.

Ulterior, rubrica se mai înalță intrucitva, ba chiar, la un moment dat, ridică, în exemplificări convingătoare, o problemă reală și acută, aceea veșnică, dealtfel, a probității actului critic. Mă pregăteam tocmai să observ în scris ameliorarea cînd primesc o ripostă drastică, sub formă epistolară și cu caracter de somație (în „Teatrul” nr. 6/1983). E semnată „Myosotis”. Cum nu știu ce și cine se ascunde sub pseudonimul floral, pot bănuî că e vorba fie de o persoană, fie de mai multe. Cînd se ajunge la o ripostă ca aceea pe care o evoc și la termenii folosiți în ea ești îndreptățit să presupui că s-au unit mai multe inteligențe pamfletare ca s-o compună, în distracție de grup.

Apreciez că e redactată după toate regulile polemicii din presa noastră mai ales culturală. Adică : 1) Începe prin a face proces de onestitate opo-nentului. De ce am scris eu despre rubrica nou înființată în revista „Teatrul” ? Nu din interes real, obiectiv, ci fiindcă acea rubrică „și-a permis, încă de la începuturile ei, să nu neglijeze pagina de teatru a «României literare»” (adică unde lucrez eu ca redactor). Prin urmare, semnalarea mea era o simplă și culpabilă vindictă, pe de o parte, iar pe de alta, „o inducere în eroare a cititorilor”. 2) Contestă-i adversarului competența și dreptul la opinie. Mi se spune : „...reputatul critic... își ia și de astă dată greaua sarcină de a ști cel mai bine ce este și ce-ar trebui să fie rubrica noastră”. Așadar, e o sarcină prea împovărătoare pentru mine să mă încumet a-mi da părerea despre o rubrică teatrală dintr-o publicație. Mi se concede că aș avea totuși acest drept numai în cazul în care aș iniția eu însumi acea rubrică. Chiar așa mi se și transmite : că îmi iau „greaua sarcină” de a ști „ce este și ce-ar trebui să fie rubrica noastră”. „...de parcă tot domnia-sa ar fi inițiat-o și pe aceasta !” Rezultă că și în viitor mi se îngăduie să mă ocup numai de ceea ce inițiez personal ; eventual pot lua atitudine chiar față de ceea ce scriu eu însumi : dacă-i vorba de alții, de inițiativele altora, sînt obligat să mă rețin. Un indemn prea înțelept ! 3) Minimalizează adversarul. „E drept — zice persoana (ori persoanele myosotice) că „ni s-a întîmplat să greșim”, dar aceasta tot din vina „unei destul de încilcite cronici a tovarășului V. S.”, care nu știe să se exprime clar, zăpăcîndu-și comentatoriî. Pe urmă mi se reproșează facilitatea de a rosti și o glumă, rezultînd că „umoristul nu-i dă pace judiciosului critic cu același nume” ; criticul judicios ar urmări el adevărul, dar umoristul nejudicios „îl face să sacrifice adevărul”. Sînt bătut pe umăr cu bătrînescă dezolare : de la dumneata, mi se spune, „am avut întotdeauna pretenții mai mari”, adică myosotișii au avut aceste pretenții ; după cum se vede, i-am dezamăgît pe anonimi. Regret.

Nu voi ascunde redacției — căci, la urma urmei, a ei e rubrica, nu a anonimilor — că am fost îndemnat o clipă să continui examenul amical cu privire la acea rubrică, pe care o socotesc importantă și, cum ziceam, în creștere în ultima vreme. Am avut însă o reținere omenească. Ideea că nu dispun de dreptul de a mă pronunța asupra a ceea ce n-am inițiat eu mi s-a părut atît de erorbitant încît m-a blocat.

Am suportat, cu resemnare, nu o dată, insolențe colegiale — fiind ele, la urma urmei, un produs de climat —, mai ales cînd erau simpatice. Asta nu e, și n-o pot considera altfel decît în esența ei pură.